

Innehåll

Förord	5
TILL TRAUST	
Tre sammanlänkade sånger – <i>till tröst</i>	
»Same sang sum l'audar ei din själ« (Fritt efter »Arve fran Solbjerge«)	6
»Lains skälvar så ditt hjärte när dei l'jungnar« (ur »Allmakt«)	8
»Har däu tro sum jær stark« (»Tro«)	10
SOLI GYNNAR HÄLLÄ	12
AUSTAR ÄUT	
Fyra sånger om livets resa – <i>öster ut</i>	
1. <i>Naudlj'aus</i>	18
2. <i>Braidrain – Strandi – Vagi gar – Sige sig'l</i>	22
3. <i>Seiste raisu</i>	28
4. <i>Skipe – The Ship</i>	32
Dikterna	36
Ordförklaringar	38
Uttalsvägledning	39
Gustaf Larsson	40
Ramon Anthin	41
Andra utgåvor med text av Gustaf Larsson	42

Sångerna kan även köpas som separatutgåvor

TILL TRAUST Beställningsnummer 202017A

SOLI GYNNAR HÄLLÄ. Beställningsnummer 202017B

AUSTAR ÄUT Beställningsnummer 202017C

Länk till klingande exempel finns på vår hemsida.

Copyright © 2020 Wessmans Musikförlag AB

Artikelnummer: 202017

ISMN: 979-0-66163-678-6

Notskrift: Ramon Anthin

Omslag: Gustaf Larsson omkring 1960, okänd fotograf

Layout och tryck: Wessmans Musikförlag AB, Visby

www.wessmans.com

Förord

Inflyttad till Gotland 1991 fick jag i min hand den andra, utökade upplagan av Gustaf Larssons »Dikter – urval« från samma år – ett oväntat möte som kom mig att minnas tillbaka till mina unga års västkust-ö, Hönö.

Här – i Gustaf Larssons gutamålsdiktning – återfann jag havet och klipporna, det karga och sträva, sida vid sida med det milda och varma. Här blandades högt och lågt, djup känt och ytligt naivt. Och – likt en bärande bordun – ljud den på öar alltid närvarande enkla fromheten, den okonstlade.

Men Språket – gutamålet – det som överförde och tolkade denna verklighet till dikt var nytt, liksom Ljuden, de så innehållsrika och uttrycksfulla, så fulla av musik ...

Allt fanns här för mig att upptäcka!

Solister och körer, musiker och orkestrar fick kanalisera denna min nya förälskelse – och offentliggöra den. Somliga alster fick således vingar och flög över världen, medan andra hamnade i byrålådan.

För första gången i tryck presenteras här ett axplock för **blandad kör**. Som framgång kräver en del sånger en tämligen stor kör för att få den verkan partituret föreskriver. Men även med en mindre besättning kan styckena framföras och får då en annan, en mera kammarmusikalisk karaktär.

Det tonspråk jag valt är naturligtvis mitt eget, men jag har eftersträvat att om möjligt förstärka och förtydliga dikternas mål och mening, från det höga till det låga, från det kärva till det sentimentala. Såsom livet ju är – på öar!

Ramon Anthin

TILL TRAUST

Tre sammanlänkade sånger – till tröst

Gustaf Larsson
(Texter i urval och bearbetning av tons.)

Ramon Anthin

A 1. "Same sang sum ljuodar ei din själ" (Fritt efter "Arve fran Solbjerge")

♩ = 54

legato, con espressione

S
Sa - me, sa - me sang, sa - me sang,

A
Sa - me, sa - me sang, sa - me sang,

T
Sa - me, sa - me sang, sa - me,

B
Sa - me sang sum lju - dar ei din själ gar ei mar - ki rain u o - fang -

S
sa - me, sa - me to - nar al - le vill di,

A
sa - me, sa - me to - nar al - le vill di

T
sa - me, sa - me to - nar al - le vill di väl.

B
sa - me to - nar, al - le vill di väl.
bar.

C 2. "Lains skälvar så ditt hjärte när dei ljungnar" (Ur "Allmakt")

♩=60

25 *f* *ff* *mf*

S a Lains, lains skäl - var ditt hjär - te när dei

A Lains, lains skäl - var ditt hjär - te när dei

T a a Lains skäl-var så ditt hjär - te när dei ljung-nar? Dei

B Lains skäl - var hjär - te när dei ljung-nar?

29 *dolce e misterioso*

S ljung - nar, en finns sum va - kar när däu sung - nar,

A ljung - - nar, en finns sum va - kar när däu sung - nar,

T finns ju en sum hal - dar allt ei fang, sum va - kar bei ditt le - gar när däu sung - nar u

B Dei finns en sum hal - dar allt, sum va - kar när däu, när däu sung - nar

33 *mf* *f* *mf* *f* *mf* *f*

S sing - ar en sang. Ljung - nar! Ljung - nar! Tor - ne

A sing - ar en sang. Ljung - nar! Ljung - nar! Tor - ne,

T sing-ar di va - ken me an sang. Dei ljung-nar y-var bur-gar u ha-gar u tor - ne

B u sing - ar en sang. Dei ljung-nar y-var bur-gar u ha-gar u tor - ne

D 3. "Har däu tro sum jær stark" ("Tro")

♩=60

mp *mf* *religioso, con devozione, in modo semplice*

50

S *p* *pp* *p*
 1. Har däu tro sum jær stark fal - lar haug - mod pa knei, sing - ar
 A sang. Har däu, har däu tro?
 T sang,
 B *p*
 sang.

53

S *mp* *mf*
 sang - lau - sar fäu - gel, glång - ar tor - res - te trei. 2. Har däu tro sum jær stark vak - sar
 A Har däu tro? Har däu tro? Har däu tro,
 T *pp* *p*
 Har däu tro sum jær stark vak - sar
 B

56

S *mp*
 grøi - de pa stain, brai - dar kal - rei - s'n ro - sar pa dein a - kar - rain. 3. Har däu
 A har däu tro brai - dar kal - rei - s'n ro - sar pa dein a - kar - rain. Har däu
 T *mp*
 grøi - de pa stain, brai - dar kal - rei - s'n ro - sar pa dein a - kar - rain. Har däu
 B *pp*
 Har däu
mp

SOLI GYNNAR HÄLLÄ

Gustaf Larsson

Melodi: Svante Petterson
Bearbetning och arr: Ramon Anthin

A Tempo I
♩ = 40 ♪ = 120

S
A
T

B

mf lugnt, vaggande

kard u spin - nä, äut u in - nä, fing - rä band u vä - vä lin - ne,

5

T

mf lugnt, vaggande

skör - de - tei - dar va dä läi - dar, ry - gen tas u löi - di gläi - dar,

B

mp

kard u spin - nä, äut u in - nä, fing - rä band u vä - vä lin - ne,

9

A

mf lugnt, vaggande

upp äi täi - dä, tig u läi - dä, mor far in - tä ga pa säi - dä,

T

mp

skör - de - tei - dar va dä läi - dar, ry - gen tas u löi - di gläi - dar,

B

mp

kard u spin - nä, äut u in - nä, fing - rä band u vä - vä lin - ne,

B*S: berättande, något forcerat*

13 *mf*

S Mor ska kard u spin-nä var' bad' äut u in - nä, mor ska fing - rä band u mor ska vä - vä lin - nä.

A *sub.p*
upp äi täi - dä, tig u läi - dä, mor far in - tä ga pa säi - dä,

T *sub.p*
skör - de - tei - dar va dä läi - dar, ry - gen tas u löi - di gläi - dar,

B *sub.p*
kard u spin - nä, äut u in - nä, fing - rä band u vä - vä lin - ne,

17 *sub.f* *sub. ff* *rit.*

S Här jär skör-de-tei-dar sna-rast va dä läi-dar, här ska ry-gen tas u o - ä löi-di gläi - dar.

A *p*
upp äi täi - dä, tig u läi - dä, mor far in - tä ga pa säi - dä.

T *p*
skör - de - tei - dar va dä läi - dar, ry - gen tas u löi - di gläi -

B *p*
kard u spin - nä, äut u in - nä, fing - rä band u vä - vä lin -

C**Tempo II**

♩. = 30 ♪ = 90

21 *ff* *upprört, indignerat* *mf*

S Mor ska upp äi täi - dä, mor jär gam - mel, men far

A *ff* *mf*
Mor ska upp äi täi - dä, mor jär gam - mel, men far

T *pp* *f* *sub.p* *p*
- dar. Mor ska tig u läi - dä. Mor jär gam - mel,

B *pp* *f* *sub.p* *p*
- nä. Mor ska tig u läi - dä. Mor jär gam - mel,

AUSTAR ÄUT

Fyra sönger om livets resa – öster ut

1. Naudljäus
2. Braidrain – Strandi – Vagi gar – Sige sig'1
3. Seiste raisu
4. Skipe – The Ship

1. Naudljaus

Gustaf Larsson
(Texter i urval och bearbetning av tons.)

Ramon Anthin

A ♩ = 69
Brutalt, som brottsjöar / impetuoso, violento

S
[O] [O] [O] [O] [O] simile

A
[O] [O] [O] [O] [O] simile

T
[O] [O] [O] [O] [O] simile

B
[O] [O] [O] [O] [O] simile

7

S

A

T solo
(ropat): *Strand-ild'n va-kar pa bur-gi!*

B solo (i ångest): *Naud-ljaus for an fat-ti själ.*

accel.

B

Forcerad artikulation; poco a poco acc. e cresc. / **molto distinto**

12

S [O] y - var bräu - ni... *i*, y - var bräu - ni... *i*, y - var bräu - ni...

A [O] y - var bräu - ni... *i*. y - var bräu - ni... *i*. y - var bräu - ni...

T Sjo - en brau - ta... *ar*, sjo - en brau - ta... *ar*, sjo - en brau - ta... *ar*,

B Sjo - en brau - ta... *ar*, sjo - en brau - ta... *ar*, sjo - en brau - ta... *ar*,

rit.

15

S *i*, y - var bräu - ni... *i*. [O] [O]

A *i*, y - var bräu - ni... *i*. [O] [O]

T sjo - en brau - ta... *ar*... *ar*. [O] [O]

B sjo - en brau - ta... *ar*... *ar*. [O] [O]

B solo: *Vül släu - ke min gamb - le bat.*

C

$\text{♩} = 66$

Innerligt, med enkel förtröstan; molto rubato / **con fiducia, semplice**

19

S *p* Strand - ild'n va - kar ei aus-tar u lai - dar mi haim, u lai - dar mi haim, u

A *p* Strand - ild'n va - kar ei aus-tar u lai - dar mi haim, u lai - dar mi haim, u

T

B

2. Braidrain – Strandí – Vagi gar – Sige sig'1

Gustaf Larsson
(Texter i urval och bearbetning av tons.)

Ramon Anthin

A "Braidrain"

$\text{♩} = 120$ $\text{♩} = 60$

mp Inåtvänt, meditativt mässande / *in modo introverso e meditativo*

S
A

Vind - 'n gar y - var Braid - rain. Kim - be, kim - be min sän - ke - stain!

B

4

S
A

Sa - me sang da - gen lang. Nät - ra - u sva - jar pa

T

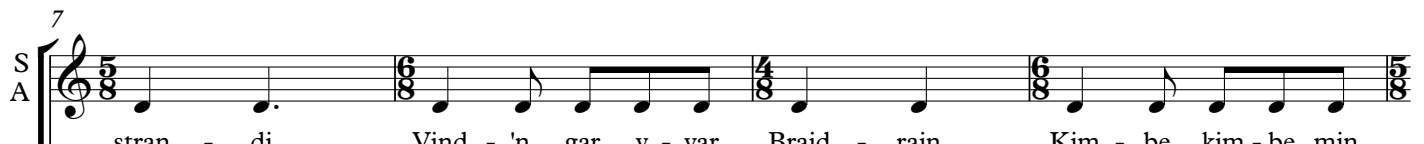

Sa - me sang da - gen lang. Sjo - en sjau - dar pa

"Strandi"

7

S
A

stran - di. Vind - 'n gar y - var Braid - rain. Kim - be, kim - be min

T

aur - en bei Nårs - bod. So - li brau - tar u hal - dar stran - di

C

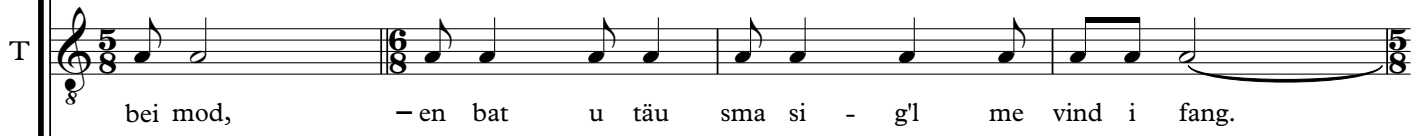
11

S
A

sän - ke - stain. Min - ste aim sing - ar mi haim, sing - ar mi haim pa

T

bei mod, - en bat u täu sma si - g'l me vind i fang.

B

f sub. "Vagi gar" *mp sub.*
Va - gi gar pa Ska - la - sand. Sjo - en

15 **D**

S
A
stran - di. Vind - 'n gar y - var Braid - rain. Kim - be, kim - be min

T
8
Kau - l'n sing - ar i Gans - vei - ki sund i sprang. Gan -

B
gir u sjo - en tar. Stran - da - skip u käu -

19 **E**

S
A
sän - ke - stain. Sa - me sang da - gen lang. Nät - ra - u sva - jar pa

T
8
rai - u fis - kar pa bräu - ni. Sjo - en sjau - dar pa

B
ta - strand! - År - da - si - dur ytt - or

23

S
A
stran - di. Vind - 'n gar y - var Braid - rain. Kim - be, kim - be min

T
8
aur - en bei Näs - bod. So - li brau - tar u hal - dar stran - di

B
far: "Når - da bla - me sun - na tåi. Sun -

S
A

sän - ke - stain. Min - ste aim sing - ar mi haim, sing - ar mi haim pa stran - di.

T

bei mod, - en bat u täu sma si - g'l me vind i fang. Kau - l'n

B

na bla - me når - da snåi." Gud bi - va - ra o - ra åj!

"Sige sig'l"

Okonstlat, enkelt / *in modo semplice**mf*

S II

Si - ge, si - ge si - g'l. Bräck - lig, bräck - lig bat.

A II

Si - ge, si - ge si - g'l. Bräck - lig, bräck - lig bat.

S
A

Vind - 'n gar y - var Braid - rain. Kim - be, kim - be min

T

sing - ar i Gans - ve - ki sund i sprang. Gan -

B

Va - gi gar u gar. Va -

S II

f Lyck - u kan vör fang - e um vör fyl - ges at.

A II

f Lyck - u kan vör fang - e um vör fyl - ges at.

3. Seiste raisu

Gustaf Larsson
(Texter i urval och bearbetning av tons.)

Ramon Anthin

A ♩=60

mp

T I Där krupp u själ vill skil - les at jär

B I Där krupp u själ vill skil - les at jär

B

S A Ro, ro aus-tar äut.

T B Ro, ro aus-tar äut.

pp

T I hau - gar sjö u nid - mörk nat. Där krupp u själ

B I hau - gar sjö u nid - mörk nat. Där krupp u själ

mf

S A Ro, ro aus-tar äut. Ro, ro aus-tar äut um din na - de - teid jär slut u

T B Ro, ro aus-tar äut. Ro, ro aus-tar äut um din na - de - teid jär slut u

p

T I vill skil - les at jär hau - gar

B I vill skil - les at jär hau - gar sjö...

22

S A *mf*
 mörk - re vill ta - kes me din själ!

T B *mf*

T I sjö...

B I

C

26

S A *f*
 Ro, ro aus-tar äut. Ro, ro aus-tar äut. Ro, ro aus-tar äut um din na-de - teid jär slut u

T B *f*

34

S A *mf*
 mörk - re vill ta - kes me din själ! Dei finns En sum

T B *mf*

39

S A *rit.* *mp*
 vill di väl. En sum vill di, vill di väl.

T B *mp*

D a tempo
 ♩ = 60

46

S A *p* *mp* *mf*
 Dag - ning - i, dag - ning - i, dag - ning - i aus - tar

T B *p* *mp* *mf*

4. Skipe – The Ship

Gustaf Larsson

Ramon Anthin

English translation: Ramon Anthin

Christine Lucia and Michael Blake

A Tempo I ♩=80
mp *stilla, med eftertanke / tranquillamente*

S
 Lyc - ku hai - tar ski - pe sum i nat stran - de,
 For - tune is the ships name which last night stran - ded,

A
mp *non vibr.*

T
mp *non vibr.*
 Lyc - ku hai - tar ski - pe sum i nat stran - de,
 For - tune is the ships name which last night stran - ded,

B
mp *non vibr.*
 sum i nat har stran - de,
 which last night was stran - ded,

B Tempo II ♩=120
mp *upprört / turbinoso*

4
 S
mf *non vibr.*
 sum i nat har stran - de. Sjo - en bru - tar äi - li
 which last night was stran - ded. Sea breaks with - out end - ing

A
non vibr.
mf *mp*

T
non vibr. *mp*
 sum i nat har stran - de. Sjo - en bru - tar äi - li
 which last night was stran - ded. Sea breaks with - out end - ing

B
non vibr. *mf* *mp*

poco accel. **poco rit.**

8 *mf* *f*

S
 langs um mör - ku lan - de. Lyc - ku hai - tar ski - pe
t'wards the dark - ened land - scape. For - tune is the ships name

A

T
 langs um mör - ku lan - de. Lyc - ku hai - tar ski - pe
t'wards the dark - ened land - scape. For - tune is the ships name

B

mf *f*

subito
C Tempo I
 ♩=80

10 *ff* *fff* *brett / largamente*

S
 sum i nat gick un - dar äut pa Sal - vo - rai - ni.
which last night went down, there at the reef of Sal - vo.

A

T
 sum i nat gick un - dar äut pa Sal - vo - rai - ni.
which last night went down, there at the reef of Sal - vo.

B

ff *fff*

(*accel.*) *subito* Tempo III ♩=112 | (*rit.*) *subito* Tempo IV ♩=70 | **D** *med bitterljuv smärta / doloroso, molto legato* , *mp* ♩=70

14

S
 Lyc - ku hals i sun - dar! Lains däu ym - sum ler u
Luck is gone for e - ver! Not with smil - ing, nor with

A

T
 Lyc - ku hals i sun - dar! Lains däu ler u
Luck is gone for e - ver! Not with smil - ing,

B

p

TILL TRAUST

ARVE FRAN SOLBJERGE

Same sang sum ljudar ei din själ
gar ei marki rain u ofangbar.
Same tonar – alle vill di väl –
bar di ginum lange, lange ar.
Fagningild'n brinnar, kluckar jär i gang.
Daldargrases oro haldar di bei mod.
Same ild u same kluckesang,
same oro sjaudar ei ditt blod.
Bäste sangen ljudar inifran,
orgelmillidei-u, sum дәu fick i lan
– arve fran Solbjerge.

ALLMAKT

Lains skälvar så ditt hjärte
när dei ljungnar?
Dei finns ju En, sum haldar allt ei fang,
sum vakar bei ditt legar
när дәu sungnar
u singlar di vaken me en sang.
Um än så ditt hjärte vill flänges,
Han vakar ei kvæld fran ditt änges
veiolar ei svalke u dagg
u mildrar för gissel u tagg.
Dei ljungnar yvar burgar u hagar
u torne gar.
En finns dei sum hugnar
u agar,
sum allting ei seine häandar har.

TRO

Har дәu tro sum jär stark
fallar haugmod pa knei,
singar sanglausar fåugel,
glångar torreste trei.

Har дәu tro som jär stark
vaksar gröide pa stain,
braidar kalreis'n rosar
pa dein akarrain.

Har дәu tro sum jär stark
kummar tveivel pa skam.
Da glädes marki
där дәu gar fram.

SOLI GYNNAR HÄLLÄ

Mor ska kard u spinnä var' bad' äut u innä,
mor ska fingrä band u mor ska vävä linnä.
Mor ska stöir u ställä bad' för stäur u sma.
Soli gynnar hällä, haj u haj u ha.

Här jär skördeteidar snarest va dä läidar,
här ska rygen tas u oä löidi gläidar.
Mor ska stöir u ställä bad' för stäur u sma.
Soli gynnar hällä, haj u haj u ha.

Mor ska upp äi täidä, mor ska tig u läidä.
Mor jär gammel, men far intä ga pa säidä.
Mor ska stöir u ställä bad' för stäur u sma.
Soli gynnar hällä, haj u haj u ha.

AUSTAR ÄUT

NAUDLJAUS

Strandild'n vakar pa burgi.
– Naudljaus för an fatti själ,
sum dreivar raidlaus ei nidmörkar,
dәu löisar ei land u vill mi väl.
Sjoen brautar yvar bräuni,
vill släuke min gamble bat.
Strandild'n vakar ei austar
u laidar mi haim ei nat.

BRAIDRAIN

Vind'n gar yvar Braidrain.
Kimbe, kimbe min sänkestain!
Same sang
dagen lang.
– Nätraiu svajar pa strandi.

Vind'n gar yvar Braidrain.
Kimbe, kimbe min sänkestain!
Minste aim
singar mi haim,
singar mi haim pa strandi.

STRANDI

Sjoen sjaudar pa auren bei Nársbod.
Soli brautar u haldar strandi bei mod
– en bat u tãu sma sig'l
me vind i fang.
Kaul'n singlar i Gansveiki
sund i sprang.
Ganraiu fiskar pa brãuni.

VAGI GAR

Vagi gar pa Skalasang.
Sjoen gir u sjoen tar.
Strandaskip u kãutastrand!
– Årdasidur yttor far:
»Nãrda blame sunna tãi.
Sunna blame nãrda snãi.«
Gud bivara ora aj!
– Vagi gar u gar.

Vagi gar pa Skalasang.
Sjoen gir u sjoen tar.
»Gud vãlsigna ora land
me ett reiklit seidesar.
Kum me ax u fãugelsang,
dãu sum allt i hãndur har.«
Skarpa ladingen jãr lang.
Vagi gar u gar.

SIGE SIG'L

Sige, sige sig'l
– brãckli, brãckli bat.
Lycku kan vör fange
um vör fylges at.
Nöie löisar pa Akurgrund,
modar stãurt fãnge i nat.
Sige, sige sig'l
– brãckli, brãckli bat.

SEISTE RAISU

Dãr krupp u sjãl vill skilles at
jãr haugar sjö u nidmörk nat.
Ro, ro austar äut
um din nadeteid jãr slãut,
u mörkre vill takes me din sjãl!
– Dei finns En sum vill di vãl.

Dagningi austar äut
rydar ei sprang,
yppnar sin port
u tar di ei fang.

SKIPE

Lycku haitar skipe
sum i nat har strande.
Sjoen brautar äili
langs um mörku lande.

Lycku haitar skipe
sum i nat gick undar
äut på Salvoraini.
– Lycku hals i sundar!

Lains dãu ymsum
ler u gratar
kummar aldri
lycku atar.

THE SHIP

Fortune is the ships name
which last night was stranded.
Sea breaks without ending
t'wards the darkened landscape.

Fortune is the ships name
which last night went down,
there at the reef of Salvo.
– Luck is gone for ever!

Not with smiling,
nor with weeping;
neither way will
bring back fortune.

*English translation:
Ramon Anthin, Christine Lucia
and Michael Blake.*

Ordförklaringar

A		L	
Aim	svag vindfläkt	Leidar	leder
Akerrain	åkerren	Lains	hur
Austar	öster	Legar	läger
B		Ljungnar	blixtrar
Bat	båt	Lycku	lyckan
Braidrain eller gistrum	där man hängde strömmingsgarnen att torka	Läidar	(vad det) lider
Brautar	bryter fram	Läide	lida
Bräuni	tvärbrant hållpall som ligger nära under vattenytan	Löidi	våra egna (de på gården)
D		Löisar	lyser
Dein	din	M	
Dreivar	driver	Millidei-u	melodien
F		Modar	varslar, förutspår
Fang	famn	N	
Fylges	följas	Naudljous	nödljus
Fingrä band	fingerfläta band	Nidmörkar	nattmörker
Fäugel	fågel	Nårda blame	blåvioletta moln i norr
G		Nårde snoi	nordan snö
Ganraiu	garnräckan	Nättraiu	räcka av nät i sjön
Gir	ger	Nöie	nyet, nymåne
Gleidar/Gläidar	reser, far, glider, beger sig till	O	
Glångar	blommar	Ora åj	vår(a)n ö
Gratar	gråter	Ora land	vår(a)t land
Gynnar	begynner, börjar	Orgemillidei-u	orgelmelodien
Gröide	gröda, växter	Oä	våra
H		R	
Haime	hemma	Raidlaus	redlös
Haitar	heter	Raini	åkerrenen
Haldar	håller	Rydar ei sprang	rodnad i en springa mellan molnen
Hals i sundar	gick bort för alltid	Rygen	rågen
Haugar	hög	S	
Hugnar	tröstar, hugsvalar	Salvorani	Salvorev
Hällä	sjunka	Sanglausar	sånglös, som ej kan sjunga
I		Seiste raisu	sista resan
Ild'n	elden	Sige	slitet tyg eller kläde
J		Sig'l	segel
Jär	är	Singar	sjunger
K		Sjaudar	sjuder
Kalreise	väddklint	Sjoen	havet
Kalreis'n rosar	väddklintsrosor	Skarpe	magra
Kard u spinnä	karda och spinna	Skipe	skeppet
Kaul'n	algfågel (Efter fågelns sång: ka-u-u.)	Skälvar	skälver
Kimbe(-stain)	slå på (kyrkklockan) med stenar	Släuke	sluka
		Soli	solen
		Strandild'n	fiskefyren
		Stäur	stor

Stöir u ställä	styra och ställa
Sum	som
Sund i sprang	ställe till havs där man kan se genom ett smalt sund
Sungnar	somnar
Sunna blame	blåviolettera moln i söder
Sunne tåi	sunnan tö
Säidä (ga pa)	sidan (gå åt), dra sig undan
T	
Takes	brottas
Teide/täidä	tidigt
Torne	åskan
Trei	träd
Tåi	tö
Täide	tiden

U	
U	och
V	
Vagi	vågorna, långsam dyning
Vaksar	växer
Vävä	väva
Y	
Yvar	över
Ymsom	ömsom
Å	
Åj	ö
Årdasidur	ordspråk (Fårösmål)
Ä	
Äi	i
Äili	ideligen, alltid
Äut	ute

Uttalsvägledning

med bäring på ljud/ord i detta häfte. Viktiga klangkomponenter!

DIFTONGER (exempel)

<i>ai</i>	aim (svag vindpust); stain (sten)
au	austar (öster); raidlaus (redlös); sanglausar (sånglös)
ei	ei austar (i öster); dreivar (driver); orgelmillidei-u (orgelmelodien)
åi	snoi (snö); tåi (tö)
äu	stäur (stor); däu (du); fäugel (fågel)
äi	äili (ideligen, alltid)
öi	löisar (lyser); nöie (nyet, nymåne)

VOKALER (exempel)

<i>a</i>	uttalas alltid brett och öppet (långt a), som i ”hatt”: bat (båt); nat (natt) etc
<i>i</i>	långt i-ljud , som i-ljudet i engelskans ”deep” (djup): skipe (skeppet)
<i>o</i>	uttalas åo ; solli (solen); torne (åskan)
<i>u</i>	kort o-ljud : u (och); kummar (kommer)
<i>u</i>	långt o-ljud : burgi (berget, åsen); nätrai<u>u</u> (räcka av nät i sjön)
<i>å</i>	långt å-ljud : årdasidur (ordspråk); norde snoi (nordan snö)
<i>ö</i>	kort ö-ljud : vör (vår, vi) – alltså inte diftongerat som del långa ö-ljudet

KONSONANTER (exempel)

Enkel tumregel: Konsonanterna i gutamålet är **hårda!**

- **Hårda: g och k: gynnar** (börjar), alltså inget j-ljud; **kimbe** (slå).
- **Särljudande** – varje konsonant uttalas (inget sje-ljud): **sk: skipe** (skeppet).
- **”ng-ljudet” + hårt g: fang** (famn) uttalas ”fangg”; **sang** (sång) ”sangg”; **singar** (sjunger) ”singgar”; **glångar** (blommar) ”glånggar”; **sprang** ”sprangg” etc.
- **lg-ljudet** uttalas som det skrivs: **fylges** (följas) uttalas ”fylges” (alltså inget lj-ljud).
- **r-ljudet**: generellt gäller det **mjuka tungrots-r:et**, som i engelskans ”are” (är). (Således inte ett distinkt rullande tungspets-r!)

Gustaf Larsson

Byggnadssnickare, hembygdsvetenskapsforskare, fotograf, botanist, landskapsskildrare, cyklist (sedemera även motorcyklist), gutamålsförespråkare, sägenberättare – och skald.

Hembygdsskildringar! Ett 15-tal diktsamlingar! Först ut: ”Strandbygd, Sångfragment”, 1921. Första kameran 1930, vilket ledde till en slutlig bildskatt om 2 000 fotografier!

Om Gustaf Larsson – som föddes den 5 mars 1893 i Norrlanda på Gotland – kan sägas att han levde sin hembygd. Visserligen lärde han sig som ung byggnadssnickare känna både Stockholm och Lidingö, men det var Gotland och den östgotländska strandbygden som var hans längtan och hem. Längre ut i världen kom Gustaf Larsson först som 83-åring. Då ända till Island, och åren därpå till Island, en andra gång, följt av Norge, Dalarna, Östergötland, Värmland, Jämtland, Tröndelagen och Skåne.

De lyriska resorna, däremot, företog autodidakten Gustaf Larsson via svensk romantik och 90-tal, till poeten Erik Axel Karlfeldts (1864–1931) andliga domäner och vidare över till Öxnadalur-islänningen Jónas Hallgrímssons (1807–1845) litterära marker (vars dikt ”Ferðalok” Gustaf Larsson för övrigt översatte till svenska). Att särskilt det isländska fåordiga, enkla och karga fann genklang i Gustaf Larssons diktarsjäl märks inte minst i hans Gutniska dikter, vars första upplaga utkom 1961.

64 år gammal insjuknade Gustaf Larsson i lungsäcksinflammation och tbc vilket satte stopp för honom som snickare. Men som den tankens och minnets arbetare han också var fortsatte han oförtrutet att uppföra byggen, vilka flera står kvar än idag. Därom vittnar analyser och vänporträtt av Svante Hedin, David Ahlqvist, Bo Setterlind, Gunnar Svahnström, Gunnar Fritzell, Thure Stenström, Anna Kajsa Hallgard, Waldemar Falck, Stefan Haase, Torgny Rosvall, Erik W. Ohlsson ... Listan kan göras lång.

Även på andra sätt uppmärksammades och belönades Gustaf Larssons livsgärning: Hazeliusmedaljen; Hedersledamot i Gotlands nation i Uppsala, Gotlands Hembygdsförbund, Gutamålsgillet och i Gotlands Fornvänner; stipendium från Sveriges Författarfond och Svenska Akademien; Gotlands landstings kulturpris; dikt-inskriptioner på kyrkklockor i Hogrån och i Visby. Och 1965 utsmyckades Stadsbiblioteket i Visby och Folkhögskolan i Hemse med var sin porträttbyst av Gustaf Larsson, skulpterade av Bertil Nyström. Många är också de visdiktare och tonsättare som inspirerats att klä hans lyrik i toner och klanger: Maja Klintberg (”Gotland min längtan”, den första tonsatta dikten 1934), Svante Pettersson, August Fredin, Friedrich Mehler, Claes Wirsén, Allan Cedergren, Jan Ekedahl, Patrik Silvereke, Cecilia Franke och som här: Ramon Anthin. Flera utgivna på noter och skiva.

I juli 1984 företogs en kort resa till Fårö. Det blev Gustaf Larsson ”Seiste raisu”. ”Gotlands nationalskald”, avled den 30 maj 1985, 92 år gammal. Norrlanda blev hans sista viloplats.

Ramon Anthin

Ramon Anthin

Lyriker, pedagog, dirigent och tonsättare med en omfattande produktion av musik, från visor och körstycken till mera omfattande instrumentala/vokala verk.

Född i Göteborg 1946. Barndom på Ceylon (Sri Lanka). Tonår på Höno. Gymnasietid i Norrtälje. Universitetsstudier i Uppsala, Stockholm och Göteborg (Teoretisk filosofi, Litteraturhistoria med poetik, Nordiska språk, Dirigering, Komposition. Muskläroarutbildning – Ämnesläroarexamen – Fil.kand.).

Startade 1977 Sjöviks Musikutbildningar i Folkärna, Dalarna, och byggde där upp tre utbildningslinjer fram till flytten till Gotland 1991. Väl på ön sjösattes utbildningen Gotlands Tonsättarskola 1995, och 2001 residenset för yrkesverksamma tonsättare, Visby Internationella Tonsättarcentrum.

Under många år nationellt och internationellt verksam (med resor runtom i världen) i flera organisationer och nätverk. Bl.a. som ledamot i ISCM:s Exekutiva kommitté, ett engagemang som 2009 tog organisationens internationella festival, ISCM World New Music Days, till Visby, Växjö och Göteborg under mottot "Listen to the World!"

För sina insatser på musikens olika områden – som dirigent, tonsättare och institutionsbyggare – har Ramon Anthin erhållit en rad utmärkelser: 2003 Hedersdirigent (Sångsällskapet NS); 2012 Hedersmedlem nr 27 (Föreningen Svenska Tonsättare); 2017 Hovtonsättare / Maestro di Musica della Real Casa (Aragonska kungahuset); 2018 "Medaljen för Tonkonstens Främjande" (Kungl. Musikaliska Akademien); samt 2020 Hans Majestät Konungens guldmedalj "för betydelsefulla insatser inom svenskt musikliv".